

Voorbeelden waaruit blijkt dat de ecologische onderzoeken ondeugdelijk zijn

Tijdens de Raad van State zitting van [24 september 2021](#) ten aanzien van het geding m.b.t. Gebiedsontwikkeling Stadsblokken Meinerswijk zullen we tijdens de mondelinge behandeling van onze bezwaren twee voorbeelden aandragen waaruit blijkt dat de aangeleverde ecologische onderzoeken die opgesteld zijn in opdracht van de projectontwikkelaars ondeugdelijk zijn.

Het eerste voorbeeld betreft de bewering van bureau Eelerwoude dat de steenfabriek ongeschikt zou zijn als verblijf voor vleermuizen. Bureau Aveco de Bondt neemt die bewering klakkeloos over en verwijst naar de rapporten van Eelerwoude ter onderbouwing.

Het tweede voorbeeld betreft het ontkennen door bureau Gras Advies van de aanwezigheid van de essentiële vliegroute van de Meervleermuis die over de Nederrijn en langs de steenfabriek loopt. Bureau Eelerwoude & Aveco de Bondt erkennen die essentiële vliegroute van de Meervleermuis en de schadelijke gevolgen van de plannen voor die routes maar beweren echter ongefundeerd dat er voldoende mitigerende mogelijkheden zijn om die schadelijke gevolgen te voorkomen.

Uit de stukken van 6 februari en 12 april 2018 blijkt dat bureau Eelderwoude beweerd dat de steenfabriek ongeschikt zou zijn als verblijf voor de vleermuizen. Bureau Eelderwoude erkent in die stukken echter wel de essentiële vliegroute van de Meervleermuis over de Nederrijn die langs de steenfabriek loopt en de schadelijke gevolgen van de plannen van de projectontwikkelaar voor die vliegroutes.

Op 24 juni 2020 geeft bureau Gras Advies in het opvolgende rapport aan dat er wel degelijk vleermuisverblijven te vinden zijn in de steenfabriek maar ontkent de aanwezigheid van de essentiële vliegroute van de Meervleermuis.

Op 7 februari 2020 publiceert bureau Aveco de Bondt een onderzoek waarin ze verwijzen naar het rapport van Eelerwoude om de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van meervleermuizen in het gebied uit te kunnen sluiten. Ze erkennen vervolgens wel de schadelijke gevolgen van de plannen op de essentiële vliegroute van de Meervleermuis maar stellen dat die schadelijke gevolgen doormiddel van een alternatieve vliegroute te voorkomen zijn.

Op 20 juli 2020 dient de coördinator wintertellingen van de Vleermuiswerkgroep Gelderland een zienswijze in naar aanleiding van een ontwerpbesluit voor de steenfabriek waarin staat aangegeven dat de steenfabriek al 20 jaar gemonitord wordt door de werkgroep en wel degelijk winterverblijven bevat en dat de meeste ruimtes niet toegankelijk zijn voor mensen/monitoring waardoor de daadwerkelijke aantallen verblijven waarschijnlijk hoger liggen.

Op 14 september 2020 reageerde Dr. Ir. Kamiel Spoelstra, de vleermuizenspecialist van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO) en het Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen op de rapporten met de mededeling dat hij zich verwonderd over de effectiviteit van de compenserende maatregelen aangezien hem geen wetenschappelijk werk over de effectiviteit daarvan bekend was. Ook geeft hij aan dat het waarschijnlijk niet goed gaat met de Meervleermuis in Nederland terwijl wereldwijd ons land het belangrijkste voor het voortbestaan voor deze vleermuissoort is. Hij geeft vervolgens aan dat de grafiek in het aangeleverde rapport welliswaar een toename laat zien in het aantal overwinterende dieren, maar dat het belangrijk te weten is dat maar ongeveer 1,5% van de zomerpopulatie in winterverblijven wordt gevonden. De aantallen dieren in de zomerkolonies nemen al jaren achtereen af volgens de expert.

Op 1 oktober 2020 reageert Carmen van der Valk, onderzoeker en veldmedewerker ecologie van Ekoza op de rapporten en geeft aan de voorgestelde alternatieve vliegroute uit het rapport van Aveco vreemd te vinden omdat er bochten in zitten die de vleermuizen niet zouden nemen en ze vraagt zich af of deze vliegroute wel duurzaam in stand gehouden kan worden. Ze vermeldt ook dat ze uit ervaring weet dat de Wnb niet het ideale middel is om de natuur te beschermen omdat in de praktijk er altijd wel een mouw aangepast wordt ondanks dat de plannen ten koste gaan van de natuur.

Onze stichtingen bestaan nog geen vier jaar maar we hebben ondertussen al meerdere zaken meegemaakt waarbij onderzoeksrapporten vervalst worden en advocaten zonder consequenties aantoonbaar liegen tegen de Raad van State.

Hieronder hebben we de daadwerkelijke zinnen uit de stukken en e-mails toegevoegd.

Op 6 februari 2018 publiceert bureau Eelerwoude in opdracht van Kondor Wessels Projecten (KWP) het activiteitenplan soortenbescherming waarin het volgende wordt aangegeven m.b.t. de winterverblijven, vliegroutes en de steenfabriek:

<https://arnhemspeil.nl/docs/2018-02-06-eelerwoude-natuurrapportage-activiteiten-plan-soortenbescherming-stadsblokken-meinerswijk-arnhem.pdf>

Blz. 11: "Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling treedt er verstoring op van [...] meervleermuis, [...]. Door het verwijderen van bestaande gebouwen en groen is schade of vernietiging van enkele vaste rust- en verblijfplaatsen van genoemde soorten (vaste rusten verblijfplaatsen) onvermijdelijk."

Blz. 33: "Winterverblijven zijn niet vastgesteld. Hoewel de omvang van de steenfabriek mogelijk doet denken aan een geschikte plek hiervoor, blijkt bij inspectie dat het pand hiervoor weinig potentie biedt."

"Blz. 35: "Duidelijk vastgestelde vliegroutes zijn alleen aanwezig van meervleermuis. Die soort heeft een essentiële vliegroute over de Nederrijn."

Blz. 40 "De voorgenomen ontwikkeling heeft mogelijk effect op de vliegroute van de soort. Dit zal vooral de uitstralende verlichting zijn, waardoor de soort verstoord wordt."

Blz. 41: "Er is één vliegroute van meervleermuis. Alternatieve routes van de soort zijn niet aangetroffen."

Blz. 41: "Het is niet bekend waar de meervleermuizen zich ophouden,"

Op 12 april 2018 publiceert bureau Eelerwoude in opdracht van Kondor Wessels Projecten (KWP) ook het ecologisch onderzoek waarin ze nogmaals aangeven dat de steenfabriek ongeschikt zou zijn:

<https://arnhemspeil.nl/docs/2018-04-12-eelerwoude-natuurrapportage-ecologisch-onderzoek-stadsblokken-meinerswijk-arnhem.pdf>

Blz. 28: "De steenfabriek zelf is weinig geschikt voor vleermuizen, omdat het pand voorzien is van platendaken die gedragen worden door metalen constructies. Hierin zijn geen mogelijkheden aanwezig voor verblijven. De muren van het pand zijn steeds waardoor hier geen tussenruimtes (spouw) aanwezig is waarin vleermuizen kunnen verblijven. Het ontbreekt in het pand derhalve aan goed gebufferde ruimtes waarin de soorten kunnen wegkruipen. "

Op 24 juni 2020 publiceert bureau Gras advies op verzoek van de projectontwikkelaar die de steenfabriek wil gaan verbouwen en in gebruik wil nemen als resort, een onderzoeksrapport over de vleermuizen in diezelfde steenfabriek van Meinerswijk waarin zelfs de vliegroute van de Meervleermuis niet wordt benoemd terwijl die direct naast de steenfabriek ligt.

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-06-24-grasadvies-rapportage-aanvullend-onderzoek-vleermuizen-wet-natuurbescherming-steenfabriek-meinerswijk-arnhem.pdf>

Blz. 5: "Het projectgebied heeft geen functie als essentiële vliegroute voor vleermuizen. [...] Er is geen sprake van een negatief effect op vleermuizen. Nader onderzoek en/of ene ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor beschermde vleermuizen niet benodigd."

Op 7 februari 2020 publiceert bureau Aveco de Bondt nog een onderzoek in opdracht van Kondor Wessels Projecten (KWP) waarin ze verwijzen naar het rapport van Eelerwoude met betrekking tot eventuele verblijfplaatsen om deze uit te kunnen sluiten. Ze erkennen echter wel de zeer schadelijke gevolgen van de plannen voor de vliegroutes van de Meervleermuis:

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-02-07-aveco-de-bondt-onderzoek-effecten-op-natura-2000-gebieden-stadsblokken-meinerswijk-arnhem.pdf>

Blz. 25: (Eelerwoude, 2016 en 2017). In dit onderzoek is tevens vastgesteld dat de soort de Neder-Rijn gebruikt als vliegroute, maar een voorzwerm van meervleermuizen of vaste rust- en verblijfplaatsen van de soort is in het plangebied niet aangetoond.”

Blz. 25: “Op basis van literatuur en nader onderzoek in 2016 zijn in en rondom Meinerswijk – Stadsblokken alleen vliegroute- en migratieroutes van de Meervleermuis aanwezig.”

Blz. 25: “De Meervleermuis is zeer gevoelig voor verlichting. Dit betekent dat een extra toename in verlichting op zijn vliegen migratieroute kan leiden tot aantasting van deze route.”

Blz. 25: “De extra toename in licht kan afkomstig zijn van de gebruiksfase (woningbouw en evenemententerrein) en door de aanlegfase.”

Op 20 juli 2020 dient de coördinator wintertellingen de heer Gerard Glas namens Vleermuiswerkgroep Gelderland een zienswijze in naar aanleiding van een ontwerpbesluit van diezelfde steenfabriek waarin duidelijk staat aangegeven dat de steenfabriek al 20 jaar gemonitord wordt door de werkgroep en wel degelijk winterverblijven bevat en dat de meeste ruimtes zelfs niet toegankelijk zijn voor mensen waardoor de daadwerkelijke aantallen waarschijnlijk hoger liggen:

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-07-20-vleermuiswerkgroep-gelderland-zienswijze-steenfabriek-elden-meinerswijk-leeffabriek-2019-014990.pdf>

“Niet in het ontwerpbesluit en bijlagen is vermeld dat het hier een vaste winterverblijfplaats van vleermuizen betreft. [...] Afweging van dit natuurbelang ontbreekt dientengevolge en derhalve ook enige overweging m.b.t. mitigerende maatregelen voor dit belang. De ovenkamers, niet alleen de vier speciaal ingerichte, zijn bij Vleermuiswerkgroep Gelderland al meer dan 20 jaar bekend als vaste winterverblijfplaats van vleermuizen. [...] De bouwwijze van de ovenkamers met meerlaags metselwerk met diepe voegen, plus het gegeven dat meestal meerdere ovenkamers niet toegankelijk waren voor inspectie maar wel voor vleermuizen, betekent dat de gevonden bescheiden aantallen een ondergrens kunnen zijn van de werkelijk aanwezige.”

Op 14 september 2020 reageerde Dr. Ir. Kamiel Spoelstra, de vleermuizenspecialist van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO) van het Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen als volgt op onze vragen m.b.t. de plannen en rapporten van Kondor Wessels Projecten voor Stadsblokken Meinerswijk:

“Als wetenschapper verwonder ik me wel over de effectiviteit van compenserende maatregelen, ik ken geen wetenschappelijk werk over de effectiviteit daarvan.”

“Al zijn alle vleermuissoorten wettelijk beschermd, de meest belangrijke soort is hier de meervleermuis - daar gaat het waarschijnlijk niet goed mee in Nederland (en ons land is wereldwijd het belangrijkste voor deze soort): de grafiek in het rapport laat welliswaar een toename zien in het aantal overwinterende dieren, maar het is belangrijk te weten dat maar ongeveer 1,5% van de zomerpopulatie in winterverblijven wordt gevonden. De aantallen dieren in de zomerkolonies nemen al jaren achtereen af.”

“Er worden maatregelen ter mitigatie (voorkomen slachtoffers bij werkzaamheden aan woonhabitat) en compensatie (vervangende verblijfsruimte) voorgesteld, maar vaak wordt er:

- *in het planproces onvoldoende rekening gehouden met de soort,*
- *worden met name verblijven van mannetjes niet herkend,*
- *is de functionaliteit van vervangende verblijfsruimte onvoldoende bekend.”*

Op 1 oktober 2020 reageerde Carmen van der Valk (Onderzoeker Ekoza / van Hall Larenstein University) als volgt op onze email met de rapporten van Kondor Wessels Projecten:

“De alternatieve vliegroute uit het rapport van Aveco vind ik wel wat vreemd. Zeker omdat ze daar bochten in hebben die vleermuizen niet zullen nemen. Ook is de vraag als daarop ingezet moet worden of deze vliegroute wel duurzaam in stand gehouden kan worden. “

“Uit ervaring weet ik dat de Wnb niet het ideale middel is om de natuur te beschermen. Dat klinkt wellicht raar, maar in de praktijk wordt er altijd wel een mouw aan gepast, terwijl heel vaak de vraag is of je bepaalde ontwikkelingen nu echt wel zou moeten willen.”

Overige relevantie documentatie:

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-11-20-arnhemspeil-edspeco-reactie-op-aanvullend-onderzoek-vleermuizen-steenfabriek-meinerswijk-arnhem.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-11-20-ndff-verspreidingsatlas-meervleermuis.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-10-19-arnhemspeil-edspeco-verzoek-tot-onmiddellijke-bouwstop-herbestemming-steenfabriek-meinerswijk-arnhem.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-10-07-edspeco-inbreng-rondetafelgesprekken-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-arnhem.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-10-07-arnhemspeil-video-zienswijze-meervleermuis-stadsblokken-meinerswijk-arnhem>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-09-28-arnhemspeil-edspeco-zienswijze-vergunning-en-ontheffing-wet-natuurbescherming-stadsblokken-meinerswijk-arnhem-2020-004079-2018-002258.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-09-09-arnhemspeil-samenvatting-ecologisch-onderzoek-en-effecten-op-vleermuizen-natuurvergunning-bestemmingsplan-stadsblokken-meinerswijk-arnhem.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-07-20-vleermuiswerkgroep-gelderland-zienswijze-steenfabriek-elden-meinerswijk-leeffabriek-2019-014990.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2020-06-24-grasadvies-rapportage-aanvullend-onderzoek-vleermuizen-wet-natuurbescherming-steenfabriek-meinerswijk-arnhem.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2019-11-30-gov-nl-prov-gld-rapport-van-de-zoogdierenvereniging-staat-van-instandhouding-gelderland.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2019-10-31-gov-nl-clo-vleermuizen-indicator-1986-2018.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2019-06-04-vleermuisnet-handleiding-tellen-van-een-groep-meervleermuizen.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2018-05-04-edu-nl-knaw-research-response-of-bats-to-light-with-different-spectra.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2018-05-04-edu-nl-knaw-research-no-effect-of-artificial-light-of-different-colors-on-commuting-daubentons-bats.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2017-09-04-zoogdiervereniging-zienswijze-ontwerp-goedkeuringsbesluit-gedragscode-natuurinclusief-renoveren.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2015-09-15-stichting-vleermuisbureau-vleermuizen-in-gelderland-naar-een-actieplan-voor-aandachtsoorten.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2015-07-23-vlegel-vleermuiswerkgroep-gelderland-jaarverslag-2014.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2015-03-24-arnhem-veldcontrole-uitvoeringsplan-stadsblokken-meinerswijk.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2015-03-11-milieudefensie-onderzoek-het-effect-van-lichtvervuiling-op-de-flora-en-fauna-in-arnhemse-stadsparken.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2013-08-05-vleermuiswerkgroep-gelderland-jaarverslag-2012.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2012-08-04-gov-nl-zoogdiervereniging-de-meervleermuis-in-nederland.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2011-10-19-gov-nl-prov-nh-protocol-vleermuizen-en-natte-infrastructuur.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2011-07-19-vleermuisnet-protocol-waarnemingen-tijdens-vleermuisonderzoek.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2011-02-15-vleermuiswerkgroep-nl-handreiking-verblijfplaatsen-zoeken-zonder-detector.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2010-08-06-nature-innate-recognition-of-water-bodies-in-echolocating-bats.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2009-12-22-edu-nl-wur-effecten-van-geluid-op-wilde-soorten-implicaties-voor-soorten-betrokken-bij-de-aanwijzing-van-natura-2000-gebieden.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2009-08-29-vleermuiswerkgroep-nl-vleermuizen-het-beschermen-waard.pdf>

<https://arnhemspeil.nl/docs/2009-01-30-zoogdiervereniging-onderzoek-meervleermuizen-rond-de-ijssel-en-nederrijn.pdf>